

Sotsiaalministri käskkirja „Terviseministri 20. novembri 2023. a käskkirjaga nr 153 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Toetavad tegevused pikaajalise ajutise töövõimetusega inimestele toetussüsteemi loomiseks“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

I. Sissejuhatus

Muudatusega vähendatakse toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) eelarvet kokku 4 285 714 euro võrra (suunatakse REARMi kaitsekuludeks), millega kaasnevalt korrigeeritakse ka toetatavaid tegevusi viisil, et tagada eesmärkide saavutamine. Peamise sisulise muudatusena on lisaks töötervishoiutõendite digitaliseerimisele kavas kõikide tervisetõendite digitaliseerimine. Nende muudatuste tulemusena muutub ka TAT eelarve tegevuste ja aastate kaupa.

Eelnõu ja seletuskirja on koostöös TAT partneritega koostanud Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee), tervishoiukorralduse osakonna tervishoiu rahastamise poliitika ekspert Lii Pärj (tel 5914 3942, lii.parg@sm.ee) ja teenuse osutamise lepingu alusel Tiina Vinkel (tel 5919 3945).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee).

Märkused:

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses, kuna tervisetõendite digitaliseerimise raames andmekorjes uusi isikuandmeliike võrreldes algsete tegevustega ei koguta.

Eelnõuga ei kaasne haldus- ega töökoormuse tõusu elluvijale ja partneritele. Lisatakse küll kohustus esitada makse saamise aluseks olevaid dokumente üks kord kuus, kuid kuna praktikas seda juba tehakse, siis mõju puudub. Rakendusasutuse jaoks töökoormus väheneb, kuna kaotatakse lõpparuande kooskõlastamise nõue.

Seletuskiri kirjeldab ainult eelnõus nimetatud muudatusi.

II. TAT muudatuse sisu

Punktiga 1 täpsustatakse, et elluvijal on Sotsiaalministeeriumi tervishoiukorralduse osakond. Muudatus on tingitud Sotsiaalministeeriumi struktuurimuudatustest.

Punktiga 2 laiendatakse tegevuste eesmärki, et TAT tegevusega 2.1 oleks edaspidi töötervishoiu uue mudeli arendamise abil võimalik ennetada ka tööst põhjustatud haigestumisi ja pikaajalist ajutist töövõimetust.

Punktiga 3 selgitatakse, et tervisetõendite digitaliseerimise lahenduse loomisega vähendatakse tõendite taotlemisega kaasnevat bürokraatiat ja halduskoormust inimestel, tööandjatel ja tervishoiutöötajatel.

Punktiga 4 täiendatakse punkti 2.1 tervisetõendite digitaliseerimise tegevusega ning täpsustatakse eesmärgi, et edaspidi oleks võimalik ennetada ka tööst põhjustatud haigestumisi ja pikaajalist ajutist töövõimetust. Selleks vajalikud põhimõtted ja tegevused lepatakse kokku töötervishoiu uue mudeli väljaarendamise käigus, kus määratletakse osapooled, nende rollid ja protsessid ning süsteemi kasutamiseks vajalik andmevahetus, hõlmataavad teenused ja töötervishoiuarstide konsultatsiooniteenus.

Kui varasem sõnastus keskendus üksnes juba pikaajalisel haiguslehel olevate inimeste toetamisele, siis muudatusega luuakse võimalus kavandada ennetavaid meetmeid, mis aitavad vältida tööst põhjustatud haigestumisi ja sellest tulenevat pikaajalise haiguslehe vajadust. Seeläbi toetab muudatus terviklikumat ja süsteemsemat lähenemist töövõimekao ennetamisele.

Lisaks on eesmärk luua ühtne tervisetõendite digitaliseerimise ja andmevahetuse süsteem, mille kaudu pabertõendid digitaliseeritakse ning töötatakse välja lahendused inimese teatud kutsealal töötamise õiguse andmiseks, peatamiseks või tühistamiseks ning vastava teabe edastamiseks inimesele endale, tema tööandjale ja tervishoiutöötajatele.

Tegevus „Süsteemi põhimõtete väljaarendamine ja õigusruumi muudatused ning edasiarenduste väljaselgitamine“ hõlmab nii uue töötervishoiu mudeli kui ka tervisetõendite lahenduse väljatöötamist. Kuna varasemalt kasutatud mõiste „koolitus“ osutus liiga kitsaks, on täpsustatud, et lisaks korraldatakse infopäevi ja seminare. Praktikas ilmnenu suurema koostöövajaduse tõttu on ekspertidena Eesti Töötervishoiuarstide Seltsi kõrval kaasatud ka Eesti Perearstide Selts.

Täpsustatud on ka, et kavandatavad muudatused toetavad inimeste töövõime säilimist, ennetades tööst põhjustatud haigestumisi ja ajutist töövõimetust. Tegevuse „Tulemuste monitoorimine, uuringud ja edasiarenduste väljaselgitamine“ raames on lisaks ette nähtud pikaajalisel haiguslehel olevate inimeste toetussüsteemi ja töötervishoiu uue mudeli monitoorimine.

Punktiga 5 on lisatud tegevuse 2.2 eesmärkideks arendada välja tervisetõendite lahendus ja töötervishoiu uus mudel. Nii tervisetõendite digitaliseerimine kui ka töötervishoiu uue mudeli rakendamine eeldab infotehnoloogilisi lahendusi ja vastavate andmevahetuste loomist. Tervisekassa tegevustele on lisatud juurde uue töötervishoiu mudeli juurutamine. Kehtiv töötervishoiu mudel vajab ajakohastamist ja integreeritust esmatasandiga, et vähendada töötajate haiguspäevi ja sekkuda õigel ajal. Näiteks maandada kardiovaskulaarsed või vaimse tervisega seotud haiguste riskitegurid.

Punktiga 6 vähendatakse TAT eelarvet (kehtiv abikõlblike kulude summa on 15 026 421 eurot) kokku 4 285 714 euro võrra, millest ESF+ toetus on 3 000 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 1 285 714 eurot. Vabanevad vahendid suunatakse kaitsekulude katteks REARMi.

TAT eelarve on muutmisjärgselt kokku 10 740 707 eurot, millest ESF+ toetus on 7 518 495 eurot ja riiklik kaasfinantseering 3 222 212 eurot.

Punktiga 7 seatakse elluvijale kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid kord kuus, kui varasemalt oli võimalik seda teha ka kord kvartalis. Muudatuse põhjus on vajadus väljamakseid kiirendada, et aidata kaasa maksetega seotud eesmärkide saavutamisele.

Punktiga 8 sätestatakse, et lõpparuandes puuduste mitteesinemise korral kinnitab rakendusüksus lõpparuande ning jääb ära sellele eelnev rakendusasutuse kooskõlastus.

Punktiga 9 asendatakse TAT lisa „TAT eelarve kulukohtade kaup“ uue lisaga, mis on kooskõlla viidud eelarve vähenemisest tingitud muudatustega.

III. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

Tervisetöendite digitaliseerimine ja andmevahetuse süsteemi loomine mõjutab potentsiaalselt kõiki tööealisi inimesi, nende tööandjaid ning tervisetöendite väljastamisega hõlmatud tervishoiutöötajaid.

Tervisetöendite digitaliseerimise lahenduse loomisega vähendatakse töendite taotlemisega kaasnevat bürokraatiat ja halduskoormust inimestel, tööandjatel ja tervishoiutöötajatel.

Muudatusega väheneb paberkandjal töendite väljastamisele kuluv aeg, osapoolte halduskoormus ja menetlemisaeg, tõuseb terviseandmete usaldusväärsus ja turvalisus järgmiselt:

- Tervishoiuteenuse osutajate (TTO) halduskoormus väheneb – taotleja tervisetöendid eeltäidetakse tervise infosüsteemi (TIS) andmetega.
- Inimeste halduskoormus väheneb – tervisedeklaratsioon eeltäidetakse TIS andmetega, töend liigub automaatselt õigesse asutusse.
- Kasutajate rahulolu tõuseb – pabereid pole vaja täita ega järgmisele osapoolle viia.
- Andmehõive paraneb.

Samuti suureneb tervisetöendite süsteemiga turvalisus inimese enda kui ühiskonna vaates laiemalt, kuna luuakse võimalus teatud haigusseisundite korral hakata peatama või tühistama inimeste õigusi tervise seisundiga mittesobival kutsealal töötamiseks. Pabertöendi usaldusväärsuse tagamine ja kontroll võrreldes digitaalsete tervisetöenditega on palju aeganõudvam. Kuna tervisetöendid on tihti sisendiks ka ühiskondlikult tundlikele kasutusalaadele (nt relva omamine ja kasutamine, eriteenistujana töötamine, transpordivahendite juhtimine jne), siis tuleb töendi ja selle otsuse puhul tagada maksimaalne usaldusväärsus. Selle tagamise eelduseks on, et kontrolli tegijal või töendi väljastajal oleks olemas inimese kohta terviklik info, sh eelnevalt negatiivse otsusega väljastatud töendid.

Täna paberkandjal toimiv tervisetöend seab töötervise (ja ka kõigi teiste tervisekontrollide kontekstis) tervishoiutöötajatele ebamõistliku koormuse, sest nad peavad olema infovahendajaks erinevate tervishoiusüsteemi osapoolte, riigiasutuste, töötaja ja tööandja vahel, kes vastavad informatsiooni vajavad. Samuti ei võimalda paberkujul tervisedeklaratsioon ja -töend kasutada juba olemasolevaid andmeid (vormi eeltäitmist), mistõttu nii tervisedeklaratsiooni täitev inimene peab iga kord iga eelmainitud tervisetöendi või -kontrolli puhul uuesti samu andmeid sisestama ning tervisekontrolli läbiviiv TTO peab samuti dubleerivaid andmeid tervisetöendile lisama.

Eelarve vähendamisel muudatuse käigus korrigeeritud tegevuste elluviimisele mõju ei ole ja eesmärgid saavutatakse.

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Tervisekassale ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele.